

Vergaderjaar 2004–2005

29 736

Wijziging van onder meer de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra en de Wet medezeggenschap onderwijs 1992 in verband met de invoering van lumpsumbekostiging in het primair onderwijs

G

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 juni 2005

In uw onlangs gehouden procedurevergadering heeft u besloten eindverslag uit te brengen over het wetsvoorstel 29 736 (Wijziging van ondermeer de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra en de Wet medezeggenschap 1992 in verband met de invoering van lumpsumbekostiging in het primair onderwijs). U hebt het voornemen het wetsvoorstel 4/5 juli te behandelen. Daarbij wilt u graag beschikken over de beleidsbrief governance in het onderwijs en over de (ruwe versie) van de eerste onderzoeksgegevens/rapportage van de ervaringen met lumpsumfinanciering.

Bijgaand stuur ik U de tussenrapportage die het projectbureau Lumpsum primair onderwijs heeft opgesteld¹. De organisaties voor bestuur en management zijn bezig alle schoolbesturen individueel te benaderen over de invoering van lumpsum. Centraal daarbij staat de vraag hoever de besturen en scholen zijn met de aanpassing van de administratieve organisatie met het oog op invoering van lumpsum. Er is landelijk een checklist ontwikkeld op basis waarvan nagegaan kan worden of de administratieve organisatie «lumpsum-proof» is. Daarbij wordt gekeken naar de personele administratie, de financiële administratie, kengetallen en procedures. Op elk van deze vier onderdelen wordt nagegaan hoever ieder bestuur is. Er is een wegingsysteem afgesproken, die leidt tot de toekenning van een kleurcode voor ieder bestuur. Kleurcode groen wordt toegekend wanneer op alle vier de onderdelen een positieve waardering wordt gegeven. Wanneer op drie onderdelen een positieve score wordt gegeven krijgt het bestuur de kleurcode geel. In de andere gevallen wordt de code rood toegekend. Van de 860 besturen die op 1 juni jl. zijn bezocht krijgen 235 besturen (27,3%) de code groen, 273 besturen (31,7%) de code geel en 352 besturen (40,9%) de code rood. Op grond van de spreiding tussen de 860 bezochte besturen is de verwachting gerechtvaardigd dat voor de nog niet bezochte besturen de verdeling over de codes dezelfde zal zijn.

¹ Is ter inzage gelegd op het Centraal Informatiepunt onder griffiennr. 133358.1.

De meeste negatieve scores worden gegeven voor het onderdeel kengedaten en procedures. De organisaties verwachten dat veel tekortkomingen doelgericht opgelost kunnen worden gelet op de rol die de administratiekantoren spelen. Deze administratiekantoren, waarmee het projectbureau ook direct overleg heeft, zijn inmiddels druk doende om de administratieve organisatie in samenwerking met de besturen te verbeteren. Grosso modo wordt verwacht dat de administratieve organisatie einde van dit jaar bij slechts een klein percentage besturen nog rood scoort. De inzet van de organisaties is dat dit percentage onder de 5% komt te liggen. In de contacten met de besturen en de administratiekantoren worden daartoe afspraken gemaakt over gerichte verbetermaatregelen. Met besturen die eind 2005 nog onvoldoende gereed zijn, zal een aanvullend traject worden afgesproken zodat zij in het begin van 2006 alsnog de organisatie op orde hebben. Dit betekent dat het overgrote deel van de schoolbesturen ruim een half jaar voor de invoering van lumpsum op noodzakelijke punten gereed is voor deze invoering, en dat de resterende besturen in het voorjaar 2006 voor de invoering op 1 augustus 2006 klaar is.

In het overleg met de onderwijsorganisaties is geconstateerd dat ook de voorbereiding van de Medezeggenschapsorganen op de invoering van lumpsum verdere versterking behoeft. Daarom is afgesproken dat parallel aan de individuele benadering van schoolbesturen ook met de medezeggenschapsraden zoveel mogelijk individueel contact gelegd zal worden om na te gaan welke ondersteuning zij nog nodig hebben om hun nieuwe rol bij de invoering van lumpsum adequaat te kunnen vervullen. Daartoe zullen de organisaties van personeel en ouders gezamenlijk een actieplan uitvoeren in de tweede helft van dit jaar.

Met de Tweede Kamer is afgesproken dat zij in januari 2006 een rapportage ontvangt waarin wordt nagegaan of de voorbereidingen op de invoering daadwerkelijk voldoende ver gevorderd zijn met het oog op de geplande invoering per 1 augustus 2006.

Overigens wijs ik erop dat voor veel schoolbesturen, en ook voor medezeggenschapsraden, duidelijkheid over de invoering van lumpsum per 1 augustus 2006 een belangrijke stimulans zal zijn om tijdig de noodzakelijke voorbereidingen te treffen.

U hebt ook gevraagd om te mogen beschikken over de beleidsbrief Governance in het onderwijs. Deze brief staat geagendeerd voor bespreking in de Ministerraad op vrijdag 1 juli a.s. Zodra de Ministerraad met de brief heeft ingestemd zal ik u deze toesturen. Wel kan ik u nu al berichten dat de besturingsfilosofie die aan de invoering van lumpsum in het primair onderwijs ten grondslag ligt ook terug te vinden zal zijn in de brief over Governance in het onderwijs. Een aantal uitgangspunten van deze besturingsfilosofie noem ik hier.

In de eerste plaats krijgen besturen en scholen meer vrijheid om het onderwijs zo in te richten dat het beter aansluit op de ontwikkelingsmogelijkheden van de leerlingen. Lumpsum-invoering schept daartoe noodzakelijke voorwaarden. De besturen van de scholen hebben hierbij een ondersteunende rol: zij moeten de condities scheppen waaronder de professionals in de scholen de vernieuwing van hun onderwijs effectief gestalte kunnen geven.

In de tweede plaats waarborgt het bestuur de betrokkenheid van ouders en waar mogelijk de leerlingen zelf bij de inrichting van het onderwijs. Waar de leerling centraal staat in het onderwijs, is het van principieel belang dat de leerling/ouder zelf kan meebepalen dat het onderwijs daadwerkelijk aansluit op hun behoeften. Instrumenten hiertoe zijn medezeggenschap, informatierechten en effectieve klachtenregelingen. Zo

wordt in het wetsvoorstel lumpsum de betrokkenheid van ouders en personeel bij de wijze waarop het bestuur omgaat met de bestedingsvrijheid gewaarborgd. Dit vooruitlopend op een bredere herziening van de wetgeving medezeggenschap onderwijs waarvoor begin 2006 een voorstel wordt ingediend bij de Tweede Kamer.

In de derde plaats zorgt het bestuur ervoor dat de betrokkenheid van het onderwijs op de maatschappelijke omgeving wordt geborgd. Bijvoorbeeld waar het gaat om leerlingen met gedragsproblemen dienen er werkzame relaties te zijn met jeugdzorg. De gemeente voert de bestuurlijke regie over de afstemming tussen de verschillende sectoren.

In de vierde plaats waarborgt het bestuur dat er een goede horizontale verantwoording is vooral naar ouders. Bij de invoering van lumpsum krijgt het aspect van horizontale verantwoording vorm via de verplichting aan het bestuur om een jaarverslag vast te stellen. Hierin dient op transparante wijze verantwoording te worden afgelegd over het gevoerde beleid. Daar waar het bestuur is geprofessionaliseerd dient er voorzien te worden in een apart toezicht. Het Raad van toezicht-model vindt op enkele plaatsen al toepassing in de primair onderwijssector. Verwacht mag worden dat bij verdere professionalisering van het bestuur een heldere scheiding tussen bestuur en toezicht wordt gerealiseerd. In dit verband is in het wetsvoorstel lumpsum al een voorziening getroffen waarin het belang van heldere afspraken over rollen en verantwoordelijkheden tot uiting komt. Dit door de introductie van het managementstatuut waarin dergelijke afspraken tussen bestuur en management worden vastgelegd. Helderheid daarover is voor de omgeving van de school, en in de eerste plaats voor ouders en personeel van belang.

In de vijfde plaats mag verwacht worden dat de organisaties van bestuur en management, samen met die van personeel en ouders meer verantwoordelijkheid nemen bij de vormgeving van de nieuwe besturingsfilosofie. Een goed voorbeeld in dit verband is de ontwikkeling van de code van goed bestuur door de organisaties. Ook de rol die de organisaties spelen bij de voorbereiding van hun achterban op de invoering van Lumpsum past binnen dit uitgangspunt.

Als laatste noem ik de uitgangspunten wat betreft rol en verantwoordelijkheid van de rijksoverheid:

- De overheid heeft een voorwaardenscheppende rol door heldere kaders te ontwikkelen voor de inrichting van het onderwijsbestel. Door de ontwikkeling van kerndoelen bijvoorbeeld waarborgt de overheid de aansluiting tussen primair en voortgezet onderwijs.
- De overheid heeft daarnaast een voorwaardenscheppende rol door te voorzien in bekostiging van het onderwijs.
- De overheid houdt toezicht op de kwaliteit van het onderwijs en de rechtmatigheid. Dit toezicht is efficiënt en effectief. Indien nodig grijpt de minister bij ernstig falen in.

Deze uitgangspunten en principes worden in de beleidsbrief Governance verder uitgewerkt voor de hele onderwijssector.

De overgang naar een onderwijsstelsel gebaseerd op deze principes en uitgangspunten vraagt een omslag in het handelen van alle betrokkenen. Die omslag wordt niet van de ene op de andere dag gemaakt. Er is tijd nodig om in de nieuwe rollen en verantwoordelijkheden te groeien. De verschillende actoren (onderwijsgevend, management, bestuur, ouders

en overheid) zullen elkaar daarbij moeten ondersteunen en aanspreken. Vooral ook is er het vertrouwen nodig dat eenieder zijn nieuwe verantwoordelijkheid gaat nemen.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. J. A. van der Hoeven